

*Čestné občianstvo
mesta Banská Bystrica*

Cena mesta

Cena primátora

2011

Prihovor primátora

Vážení laureáti,

v spolkev krajine Bádensko – Württenbersko, vo vládnom obvode Tübingen, na rieke Dunaj leží univerzitné mesto Ulm. Jeho dominantou je gotická katedrála, ktorá má najvyššiu kostolnú vežu na svete. Dostať sa na jej vrchol, znamená prekonať sedemstotridsaťosem kamenných schodov. Nielen vďaka nebotyčnej veži kostola sa stal Ulm slávnym nemeckým mestom. V 16. storočí tam žil istý Hans Ludwig Bablinger, ktorý veril, že človeku je súdené lietať, a preto si zostrojil krídla. Jeho sen dotknúť sa oblakov, žiaľ, nebol korunovaný úspechom. Čo ho však preslávilo, bolo jeho odhodlanie a viera, že to dokáže. Krídla, ktoré vyrobil, symbolicky preklenuli storočia a zmieňuje sa o nich aj svetoznámy spisovateľ Robert Fulgum v jednej zo svojich úsmevných a poučných zbierok. Súhlasím s ním, keď hovorí: „...krídla ľudského ducha povznášajú srdce a myseľ k výšinám. Takéto krídla sú neviditeľné. Musíte v ne veriť, aby ste ich zazreli vo svojej fantázii a na nebezpečných miestach musíte riskovať, aby ste videli, či fungujú.“

Som presvedčený, že každý z ocenených laureátov má tie jedinečné krídla ľudského ducha, ktoré povznášajú srdce a myseľ k výšinám. Každá z oblastí

života, v ktorej pôsobia, má aj vďaka nim šancu posúvať ľudské možnosti. Kto vie, do akej miery to súvisí, ale spomínané mesto Ulm preslávené katedrálou s vežou siahajúcou až ku hviezdám, je aj rodom génia Alberta Einsteina.

Genius loci, ten povestný duch miesta, má silné vyžarovanie aj v srdci Slovenska. Napriek tomu, že pre mnohých laureátov nebola Banská Bystrica ich rodom, po čase sa stala ich domovom, ktorý je dnes na nich právom hrdý. Je mi ctou oceniť osobnosti, ktoré sú synonymom odvahy, talentu, múdrosti, skromnosti, pracovitosti, pokory a úcty k láske, pravde a životu.

Peter Gogola
primátor mesta Banská Bystrica

Návrhy na ocenenie za rok 2011

Čestné občianstvo

Zdenko Mikula

Cena mesta

Mons. doc. ThDr. PhDr. František Škoda

Kolektív Dobrovoľného hasičského zboru Šalková

Cena primátora

Kategória - jednotlivec

Karol Benický – in memoriam

Oľga Hromadová

prof. MUDr. Peter Kothaj, CSc.

PhDr. Klára Kubičková, PhD.

Pavel Lukáč

Mons. ThDr. Jaroslav Pecha, PhD.

doc. Štefan Prukner – in memoriam

Ing. Elena Púchyová

Kategória – kolektív

Múzeum Jána Cikkera v Bratislave

Občianske združenie VIKTORKY

Čestné občianstvo za rok 2011

Zdenko Mikula

hudobný skladateľ, organizátor, pedagóg a dirigent

Hudobník Zdenko Mikula sa narodil 27. novembra 1916 vo Vyhniach. Jeho mladosť je spojená so štúdiom na Učiteľskom ústave v Banskej Bystrici, kde mu základné hudobné vzdelanie vštepoval prof. Karol Štika. Nasledovalo štúdium kompozície a dirigovania na bratislavskom konzervatóriu, kde neskôr pôsobil aj ako externý pedagóg. Jeho umelecká činnosť pokračovala dirigovaním vojenskej hudby, založil a viedol vysokoškolský umelecký súbor a súčasne bol aj dirigentom Vojenského umeleckého súboru v Bratislave. V rokoch 1959 - 1966 bol tvorivým tajomníkom Zväzu slovenských skladateľov, externým pedagógom na Vysokej škole múzických umení v Bratislave, kde vyučoval vokálnu sadzbu a inštrumentáciu. Od roku 1966 pôsobil ako šéf hudobného vysielania Československého rozhlasu v Bratislave. V rokoch 1974 - 1978 bol vedúcim tajomníkom Zväzu slovenských skladateľov a od roku 1977 až do odchodu na dôchodok (1987) pôsobil ako tajomník Zväzu československých skladateľov v Prahe.

Zdenko Mikula je úzko spätý s banskobystrickým regiónom a svojou tvorbou je známy v celej spevácko-zborovej obci. Má originálny kompozičný rukopis. Venoval sa umeleckému spracovaniu ľudových piesní, je autorom piesní, zborových a komorných kom-

pozícií, orchestrálnych, vokálno-inštrumentálnych diel, scénickej hudby a operného triptychu. Ťažiskom jeho kompozičnej aktivity je vokálna, najmä zborová tvorba. Nie náhodou dostal prívlastok upravovateľa ľudových piesní, ktorým venuje veľkú pozornosť. Ľudová pieseň je jeho inšpiračný zdroj a klenot, ku ktorému sa obracia vo svojich kompozíciách a umeleckých spracovaniach. Hudobné spracovanie slovenského folklóru nadobúda v jeho rukopise rôzne podoby – od jednoduchých harmonizácií určených pre amatérske telesá až po rozsiahlejšie kompozície. Na tejto báze sú u Zdenka Mikulu zastúpené všetky charakteristické oblasti Slovenska, ľudové piesne zahraničných Slovákov, inonárodné ľudové piesne a capella i orchestrálne skladby. V poslednom období to boli aj spracovania vianočných piesní a kolied, ktoré upravoval, spracovával alebo komponoval pre potreby najmä adventného festivalu vo Veľkom Kýri pri Nových Zámkoch.

Hudobný skladateľ a nestor slovenskej hudby Zdenko Mikula patrí ku generácii slovenských skladateľov, ktorých hudbu charakterizujú moderné tendencie s rešpektom pre tie tradičné.

Cena mesta za rok 2011

Mons. doc. ThDr. PhDr. František Škoda

pápežský prelát, rímskokatolícky kňaz, filozof
a vysokoškolský pedagóg

Hovorí sa, že ľudský život je ako veľká kniha. Pozoruhodný životný príbeh by s určitou ponúkla aj publikácia o osobnosti, akou je Mons. František Škoda.

Narodil sa 18. júla 1926 v Lučenci, kde ukončil aj gymnaziálne štúdiá. Prípravu na kňazské povolanie začal v Kňazskom seminári v Banskej Bystrici. Odtiaľ ho vtedajší banskobystrický diecézny biskup Andrej Škrábik ako nadaného študenta odporučil na štúdiá do Ríma (1945 – 1950). Kňazskú vysviacku prijal slovenský novokňaz ďaleko od rodiny a blízkych, a to dňa 23. decembra 1950 v Lateránskej bazilike v Taliansku. Najskôr pôsobil ako kaplán vo farnosti Lamon (Feltre – Belluno), neskôr bol farským administrátorom v Arine. V rokoch 1955 až 1956 získal v Ríme doktorát z teológie. Stal sa vicerektorom chlapčenského kolégia vo Feltre. Od roku 1957 bol profesorom filozofie v Pápežskom regionálnom seminári vo Fano. V štúdiách pokračoval a v roku 1963 obhájil v Ríme doktorát z filozofie. Od roku 1966 pracoval vo vaticánskom Sekretariáte pre dialóg s neveriacimi, kde pôsobil 20 rokov. V roku 1987 prevzal úlohu vicerektora kolégia Nepomucenum v Ríme. Jeho ďalším pôsobiskom bola Pápežská Urbanova Univerzita v Ríme, kde vyučoval kritiku marxizmu. Ako katolícky filozof vydal o. i. viacero kritických prác na tému marxizmu

a ateizmu. Takto František Škoda viac ako štyridsaťpäť rokov pastoračne pôsobil, vyučoval a slúžil cirkvi v Taliansku. V jeho pôsobení na Slovensku mu bránilo totalitné zriadenie štyroch desaťročí.

Po páde totalitného režimu a nástupe nového diecézneho biskupa Mons. Rudolfa Baláža sa docent František Škoda vrátil do Banskobystrickej diecézy, aby mohol slúžiť cirkvi a ľuďom na Slovensku. V roku 1990 sa stal riaditeľom Biskupského úradu v Banskej Bystrici. Dvanásť rokov prednášal filozofiu a sociálnu náuku Cirkvi v Kňazskom seminári sv. Františka Xaverského v Badíne a štyri roky pôsobil aj na Trnavskej univerzite. Počas akademického pôsobenia publikoval približne dvadsať kníh a štyridsať odborných článkov bolo preložených do rôznych jazykov. Publikácie, najmä z oblasti filozofie a sociálnej náuky Cirkvi, vydával aj pod pseudonymom František Bystrický.

Pre veriacich je Mons. František Škoda blízky aj prostredníctvom svojej služby v banskobystrickej katedrále. Osobitne dobre ho poznajú bezdomovci a núdzni ľudia v Banskej Bystrici, ktorým ochotne a nezištne pomáha už 20 rokov. V tomto období je Mons. František Škoda na kňazskej penzii na Biskupskom úrade v Banskej Bystrici.

Cena mesta za rok 2011

Kolektív Dobrovoľného hasičského zboru Šalková

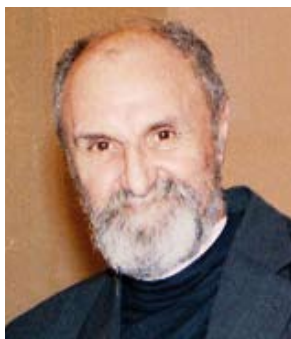
Oheň je dobrý sluha, ale zlý pán, hovorí stará pravda. Svoje o tom vedia aj Banskobystričania, ktorých v minulosti sužoval ne jeden požiar. Banská Bystrica zažila veľké požiare v roku 1500, 1605, 1761 ale aj neskôr. Medzi obyvateľmi sa postupne začala šíriť myšlienka vybudovať spolok, ktorý by sa zaoberal aktívnym bojom proti ohňu. Ubehlo však ešte veľa času, kým bol v Banskej Bystrici založený prvý Banskobystrický dobrovoľný hasičský zbor (1874).

Vznik Dobrovoľného hasičského zboru (DHZ) v Šalkovej sa datuje 11. marca 1924. Bol založený na podnet starostu obce a jeho hlavným poslaním bola ochrana obyvateľov a ich majetku pred požiarimi. Pri jeho vzniku stálo 24 odhodlaných ľudí, ktorí si spomedzi seba zvolili veliteľa. Za takmer 88 rokov sa DHZ vyprofiloval na modernú organizáciu. Jej členovia preukázali mnoho nasadenia, profesionálneho prístupu, ktorým dokázali v kritických okamihoch svoju akcieschopnosť a oddanosť. A nebola to iba účinná pomoc pri likvidácii požiarov, ale aj následkov povodní, záchrana ľudských životov či iné mimoriadne situácie. Pomáhať a zachraňovať nie je len výsadou hrdinov, je to potvrdenie charakteru osobnosti v tomto prípade o to výraznejšie, že to robia na báze dobrovoľnosti, tak, ako to majú uvedené v názve združenia. Práve

kritické a nebezpečné situácie odhalia pripravenosť a akcieschopnosť čeliť neľahkým záchranárskym úlohám.

Vo všeobecnosti prácu hasičov občania vnímajú ako veľmi potrebnú a hodnotia ju pozitívne. Aj preto túto záchranársku zložku oceňujú vysokou dôveryhodnosťou, ktorá zblízuje a zaväzuje súčasne. Je to príležitosť meniť svet hoci len po kúskoch k lepšiemu.

Dobrovoľný hasičský zbor v Šalkovej je výstižným príkladom toho, ako možno v prípade potreby v krátkom čase zmobilizovať sily a zotrvať v pohotovosti až do odvolania nebezpečnej situácie. Profesionalitu a odhodlanie preukazuje aj účasťou na súťažiach a reprezentáciou mesta vo vyšších kolách. V úzadí záchranárskej práce nezostáva ani výchova mladej generácie k hasičskému poslaniu či výmena skúseností s partnermi. Tento hasičský zbor už desať rokov spolupracuje s nemeckými hasičmi v Halberstadte. V súčasnosti má 62 členov (27 žien a 35 mužov). Svojimi zásahmi dáva jasne najavo, že je na úrovni profesionálov a oddaných občanov nášho mesta. Charakterizuje ho, rovnako ako svätého Floriána, patróna hasičov a záchranárov, odvaha, odhodlanie a nezlomná vôľa pomáhať iným.

Cena primátora za rok 2011

Karol Benický – in memoriam

fotograf, nakladateľ, dizajnér, iniciátor humanitárnych projektov, cestovateľ

Vedu vraj majú spoločnú všetky národy. S umením je to však inak. Je v ňom totiž niečo silné, niečo z vlastného charakteru umelca a jeho vnímania sveta. Príkladom tvorivosti, ale i experimentovania či umeleckého stvárnenia reality sú aj fotografie. Sú úžasné v tom, že jediný okamih života dokážu zvečniť nenapodobiteľným spôsobom. Nemí svedkovia života slobodne a nenútené vykladajú svoj vlastný príbeh. Silu prihovárať sa ľuďom prostredníctvom fotografií dokonale ovládal aj Karol Benický.

Napriek tomu, že od roku 1991 žil Karol Benický v Prahe a jeho rodiskom sa 13. apríla 1940 stali Spišské Hanušovce, v jeho srdci mala miesto aj Banská Bystrica. Majster Karol Benický rodné Slovensko precestoval a spoznával od roku 1970. Rázovité srdce Slovenska inšpirovalo umelca, ktorý cez hľadáčik fotoaparátu videl krásu slovenskej krajiny. Pretavil ju do diel Krajina Detvou volaná (1973), Rodná zem (1980), Vrchársky chlieb (1983) či Veľký spev (1985). Známy bol aj ako portrétista ľudí z rôznych spoločenských vrstiev po celom svete. Obdivuhodná bola jeho všestrannosť a čínorodosť. Bilancia v podobe jednej obrazovej publikácie ročne a schopnosť saturovať umelecký fotografický materiál textami, prekladmi i grafickou úpravou, svedčia o veľkosti umelca, ktorý dokázal bezpochyby zachytiť čaro okamihu.

Karol Benický získal za svoj kumšt, talent a umenie množstvo ocenení. Medzi inými aj zlatú medailu Medzinárodnej federácie fotografického umenia, prvú cenu na celosvetovom Bienále krajinárskej fotografie v Sydney, cenu Európskej únie umenia za umeleckú tvorbu, Výročnú cenu Masarykovej akadémie umenia v Prahe. Do povedomia verejnosti vstúpil i kurátorskými aktivitami, keď pripravoval veľké autorské výstavy na domácej pôde i v zahraničí. Vystavoval v Bratislave, Budapešti, Varšave, Vilniuse, Londýne, Pekingu, Kuvajte, Pule a i. To všetko a ešte viac mal na svojom konte Karol Benický.

Žiaľ, do jeho širokého portfólia už nepribudnú obrázky, k viac ako 50 krajinám, ktoré navštívil, už nepridá ani jednu jediná. Umelecké stopy, ktoré zanechal, sú výrazné, inšpiratívne a obdivuhodné. Umeleckého fotografa a veľkého človeka Karola Benického nám budú navždy pripomínať jeho humanitárne projekty, knihy i obrázky v duchu výroku: *Na každej fotografii sú vždy dvaja ľudia. Ten, ktorý ju fotil a ten, čo ju vidí.*

Umelecký fotograf Karol Benický nás opustil po dlhjej a ťažkej chorobe 2. augusta 2011 v Prahe vo veku 71 rokov. Rozlúčil sa s ním umelecký svet, rozlúčila sa s ním aj Banská Bystrica.

Češť jeho pamiatke!

Cena primátora za rok 2011

Olga Hromadová

operná speváčka a vysokoškolská pedagogička

Už antický filozof Platón tvrdil, že „*hudba a rytmus nachádzajú cestu ku skrytým miestam duše*“. K umelcom, ktorí poznajú dokonale tento univerzálny svetový jazyk, patrí aj sólistka Štátnej opery v Banskej Bystrici, sopránistka, Olga Hromadová.

Narodila sa 4. augusta 1961 v Skalici. V rokoch 1976 – 1982 absolvovala štúdium na Konzervatóriu v Bratislave u pani Idy Černeckej. Počas štúdiá dosahovala vynikajúce výsledky a stala sa laureátkou speváckej súťaže Antonína Dvořáka v Karlových Varoch. Od roku 1982 pôsobí ako sólistka Štátnej opery v Banskej Bystrici. Debutovala úlohou Lauretty v Pucciniho Gianni Schicchi. Oblúbila si však aj operetu a muzikál, ktoré boli ideálnou príležitosťou zdokonaľiť sa v herectve. Doposiaľ našťudovala viac ako päťdesiat postáv v operných, operetných i muzikálových inscenáciách. Hostovala v opere Slovenského národného divadla v Bratislave (Micaela - G. Bizet - Carmen) či na Novej scéne (Marica - E. Kálmán - Grófka Marica). Za interpretáciu postavy Adiny v opere Nápoj lásky a Dolly z muzikálu Hello, Dolly! získala v roku 1988 Cenu Slovenského literárneho fondu a Združenia divadelníkov. Účinkovala v televíznych adaptáciách operiet Netopier, Grófka Marica či Zem úsmevov. Jeden z jej snov sa splnil interpretáciou postavy Mimi

(G. Puccini: Bohéma), kde v náročnej pucciniovskej kantiléne zúročila svoju dlhoročnú spevácku prax. Na svojom konte má však aj množstvo iných nezabudnuteľných úloh. Jej spevácke majstrovstvo možno obdivovať aj za hranicami Slovenska, počas množstva zahraničných vystúpení v Rakúsku, Cypre, Bulharsku, Rumunsku, Maďarsku či iných krajinách. So súborom Štátnej opery každoročne absolvuje koncertné turné v Japonsku.

Divácka odozva je pre Olgu Hromadovú nesmierne dôležitá. Energia, ktorú prostredníctvom svojich postáv obecenstvu odovzdáva, sa jej vracia pri stretnutí s nadšenými divákmi. Aktuálne začína v Štátnej opere svoju tridsiatu sezónu. Jej talent i nadobudnuté skúsenosti ju predurčili na spoluprácu s Akadémiou umení v Banskej Bystrici, kde sa venuje hlasovej výchove študentov. Trojročná práca s mladými umelcami ju naplňa a prináša prvé úspechy v podobe našťudovania celovečerného programu svojich zverencov.

Pani Olga Hromadová si v minulom roku pripomenula významné životné jubileum – 50 rokov. Jej umenie teší divákov i poslucháčov a úspešne znie z operných a divadelných scén.

Cena primátora za rok 2011

prof. MUDr. Peter Kothaj, CSc.

lekár - chirurg, vysokoškolský pedagóg

Osobnosti, ktorých život a pracovné aktivity sa spájajú s naším mestom, majú potenciál presiahnuť jeho hranice. Jednou z najvýraznejších osobností slovenskej medicíny je aj banskobystrický chirurg Peter Kothaj. Okrem množstva prioritných operácií v prospech pacientov, ktorým pomohol žiť plnohodnotný život, má najväčšiu zásluhu na tom, že sa transplantácia pečene stala bežnou metódou aj na Slovensku. Práve jeho pričinením máme v Banskej Bystrici špičkové chirurgické pracovisko, v ktorom sa uskutočnilo prvé laparoskopické odstránenie nádoru obličky a pankreasu na Slovensku.

Peter Kothaj sa narodil 5. októbra 1951 v Bratislave. V rokoch 1970 - 1976 absolvoval štúdium na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. V roku 1996 sa stal docentom a od roku 2003 je aj profesorom chirurgie. Ako sekundárny lekár pôsobil na chirurgickom oddelení Nemocnice s poliklinikou v Brezne a od roku 1979 je chirurgom vo Fakultnej nemocnici s poliklinikou F. D. Roosevelta v Banskej Bystrici. V roku 1991 sa stal prednostom chirurgickej kliniky a o dva roky neskôr vedúcim Vysunutého výučbového strediska Slovenskej zdravotníckej univerzity v Banskej Bystrici. Je prezidentom Slovenskej chirurgickej spoločnosti a od roku 2004 aj vedúcim

Katedry gastroenterologickej chirurgie Lekárskej fakulty Slovenskej zdravotníckej univerzity.

Na chirurgickej klinike v Banskej Bystrici v roku 1991 zaviedol kompletne spektrum laparoskopických a torakoskopických výkonov. V rámci vedeckej činnosti sa orientuje na klinický výskum, zameraný na výskum radikálnej lymfadenektómie a na problematiku karcinómu pankreasu a pečene. Banskobystrickému chirurgickému pracovisku sa pod vedením prof. Petra Kothaja ako prvému na Slovensku podarilo zaviesť laparoskopickú adrenalektómiu, laparoskopickú kardiomyotómiu a laparoskopickú resekciu žalúdka.

Prof. Peter Kothaj sa aktívne venuje dejinám slovenskej chirurgie, je šéfredaktorom časopisu Slovenská chirurgia, členom viacerých profesných domácich i zahraničných spoločností a nositeľom viacerých ocenení. Autorsky a spoluautorsky sa podieľa na tvorbe odborných publikácií, vedeckých prác publikovaných v domácich i zahraničných časopisoch. Najznámejšie sú jeho monografie Chirurgická liečba rakoviny pankreasu, Momenty z dejín slovenskej chirurgie a Operácie na pečeni.

Cena primátora za rok 2011

PhDr. Klára Kubičková, PhD.

historička umenia a architektúry, kurátorka výstav,
vysokoškolská pedagogička

Klára Kubičková sa narodila 15. augusta 1936 v Leviciach. Jej pracovný život sa spája s históriou umenia a architektúry. Je autorkou odborných článkov, publikácií a na svojom konte má ako kurátorka aj množstvo výstav. Značnú časť svojej pozornosti venuje sledovaniu súčasných urbanistických a architektonických zmien v Banskej Bystrici a ochrane jej jedinečných hodnôt.

Po vysokoškolských štúdiách na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave (1953 – 1959) pôsobila Klára Kubičková v Slovenskom ústave pamiatkovej starostlivosti v Banskej Bystrici, neskôr ako vysokoškolská pedagogička na Pedagogickej fakulte Univerzity Mateja Bela a v rokoch 1971 – 1974 svoje odborné skúsenosti zúročovala v Oblastnej galérii v Banskej Bystrici. Osemdesiate roky sú spojené s jej pracovnou činnosťou v Bratislave. Najskôr v Štátnom projektovom a typizačnom ústave na pozícii samostatnej vedeckej pracovníčky (1983 – 1987), neskôr ako kurátorka architektonickej zbierky v bratislavskej Slovenskej národnej galérii (1987 – 1992).

Od roku 1997 pôsobí pani Klára Kubičková v Banskej Bystrici. Venuje sa dejinám architektúry mesta, vo vedeckovýskumnej činnosti sa zameriava na teórie

hodnôt, metódy hodnotenia a kritiky architektúry. Je autorkou mnohých odborných štúdií, spracovala koncepcie a bola kurátorkou vyše sedemdesiatich výstav na Slovensku a v zahraničí. Od roku 1992 je členkou redakčnej rady časopisu Projekt-revue slovenskej architektúry. Z jej dielne pochádza množstvo monografií a príspevkov, ktoré publikuje predovšetkým v odborných periodikách.

Aj v seniorskom veku aktívne pokračuje vo svojej výskumnej a teoretickej práci. Je členkou medzinárodnej organizácie DOCOMOMO, Umeleckohistorickej spoločnosti Slovenska, Asociácie historikov moderného umenia, Spolku architektov Slovenska a Slovenskej výtvarnej únie.

Tento dáme s empatiou a citom pre umenie rozhodne nechýba odvaha, vytrvalosť a trpezlivosť pri ochrane krehkej kultúry umenia i medziľudských vzťahov. Je držiteľkou viacerých ocenení - Ceny Mariana Várossa, Striebornej plakety Slovenskej republiky, Ceny profesora Martina Kusého, Ceny Banskobystrického samosprávneho kraja - *Kvet umenia a kultúry* a i. V roku 2011 oslávila Klára Kubičková svoje 75. narodeniny.

Cena primátora za rok 2011

Pavel Lukáč
tanečník a pedagóg

Tanec je vraj najobľúbenejšia metafora sveta. Táto komunikácia pohybom spojená s hudbou dokáže skrásliť a obohatiť život v každom čase. Získava na svoju stranu mnoho nadšencov a niektorých potom sprevádza po celý život.

Pavel Lukáč, narodený 3. novembra 1931, patrí k predstaviteľom slovenskej baletnej školy a k popredným tanečníkom povojnovej generácie, ktorá uplatnila svoj talent na poli divadelnej tvorby a štylizovaných folklórnych foriem. Dvadsaťpäť rokov sa venoval aktívnej tanečnej činnosti a viac ako päťdesiat rokov pôsobil ako pedagóg tanca. Patril k prvej generácii tanečných súborov VUSu, SĽUKu i dnešnej Štátnej opery v Banskej Bystrici. Osoba Pavla Lukáča je úzko spätá s kultúrou Banskej Bystrice už viac ako 50 rokov, odkedy sa sem ako jeden zo zakladateľov vtedajšieho Divadla Jozefa Gregora Tajovského (DJGT), dnes Štátnej opery, prístahoval.

V septembri v roku 1959 nastúpil ako sólista do novovytvoreného baletného súboru DJGT. Divadlo začalo svoju činnosť s veľkým nasadením a baletná zložka patrila k najsilnejším. Prvou baletnou inscenáciou bola Snehulička a Pavel Lukáč naštudoval jednu z hlavných postáv. Baletný súbor účinkoval v oper-

ných a operetných inscenáciách. Významnou inscenáciou bola Krútnava E. Suchoňa, kde sa inscenačný tím pokúsil čiastočne zrekonštruovať pôvodnú, cenzurovanú podobu opery. Choreografiu k tanečným výstupom vytvoril Pavel Lukáč. Po ukončení aktívnej tanečnej kariéry (sezóna 1975 – 1976) sa stal riaditeľom Domu družby v Banskej Bystrici a v roku 1980 nastúpil na post riaditeľa Bábkového divadla na Rázcestí. Prispel k rozvoju bábkoherektva v banskobystrickom regióne a vybudoval úspešnú a oceňovanú divadelnú scénu. V roku 1990 z tohto postu odišiel do dôchodku.

Pavel Lukáč v rámci svojej pedagogickej činnosti vyučoval tanec v Ľudovej škole umenia v Banskej Bystrici, viedol folklórny súbor a spolu s manželkou Pavlou aj tanečnú prípravku pre deti vo FS Partizán v Slovenskej Ľupči. V roku 1994 začal vyučovať na Konzervatóriu J. L. Bellu dejiny tanca. Žiakom sa venoval aj v rámci predmetu Tanec s partnerom.

Pavel Lukáč vstúpil do povedomia odborníkov, ale aj širokej kultúrnej verejnosti, ako vynikajúci tanečník, pedagóg i riaditeľ kultúrnych inštitúcií. Je nositeľom viacerých ocenení. V roku 2011 oslávil jubilejných 80 rokov.

Cena primátora za rok 2011

Mons. ThDr. Jaroslav Pecha, PhD.

rímskokatolícky kňaz, dekan Farnosti Banská Bystrica -
mesto, vysokoškolský učiteľ

Dedičstvo otcov, zachovaj nám, Pane, hovorievame my tu, na Slovensku. Máme pritom na mysli morálne hodnoty, cyrilometodskú tradíciu, históriu národa či zachovávanie nášho kultúrneho dedičstva pre budúce generácie. Kresťanským presvedčením a zachovávaním týchto hodnôt je známy aj Mons. Jaroslav Pecha. Pre mnohých Banskobystričanov je morálnou autoritou, ktorá im vlieva silu, nádej, lásku k národu, mravnosť a dôveru k večným zákonom. Verejnosť ho vníma ako všestrannú osobnosť s výrazným ľudským rozmerom.

Jaroslav Pecha sa narodil 20. decembra 1940 v obci Unín, neďaleko Skalice. Po ukončení vysokoškolského štúdia prijal v roku 1963 kňazskú vysviacku pre pôsobnosť v Banskobystrickej diecéze.

Svoje kňazské povolanie začínal ako kaplán najprv v Detve, Hornej Vsi, Hriňovej a v Martine, kde sa stal správcom farnosti a neskôr dekanom a v roku 1975 cirkevným sudcom. Od roku 1990 je súdnym vikárom a členom diecéznej presbyterskej rady.

Do mesta pod Urpínom prišiel v roku 1993 na miesto dekana – farára do Farnosti Banská Bystrica – mesto. Svoje znalosti a životné skúsenosti odovzdáva študentom v Kňazskom seminári sv. Františka Xaverského v Badíne, kde je vedúcim Katedry kánonického

práva. Bol aj rovesníkom, blízkym spolupracovníkom a spolužiakom z čias bohosloveckých štúdií banskobystrického biskupa Rudolfa Baláža.

Mons. Jaroslav Pecha sa zaslúžil o obnovu a ochranu viacerých významných sakrálnych pamiatok v Banskej Bystrici. Má veľkú zásluhu na vydatom priebehu návštevy pápeža Jána Pavla II. u nás 12. septembra 2003. Svojou prácou prispieva k rozvoju mesta v duchovnej i hospodárskej oblasti. Verejnosť ho hodnotí ako človeka s veľkou rozvahou a citom pre spravodlivosť. A aký je odkaz ThDr. Jaroslava Pechu pre veriacich?

„Keď sledujem veriaceho človeka na Slovensku, chýba mi u neho povedomie, že je veriaci. Zdá sa, akoby boli veriaci zakríknutí. Možno je to z minulej doby, možno z malého náboženského poznania, ktoré bolo upierané v nedávnej dobe. Želal by som si, aby sa i dospeli viacej vzdelávali v náuke viery, najmä vo Svätom písme. Ved' za nepoznané sa nedá angažovať a ani ho milovať a vôbec nie na nepoznanom postaviť život. A navyše to si nachádzajte čas na modlitbu, v nej je sila pre život.“

Mons. Jaroslav Pecha si v roku 2011 pripomenul významné životné jubileum 70 rokov.

Cena primátora za rok 2011

doc. Štefan Pukner – in memoriam
akademický maliar, vysokoškolský pedagóg

Akademický maliar Štefan Pukner, vlastným menom Štefan Bartúšek, sa narodil 28. októbra 1931 v Slovenskom raji v obci Stratená. V rokoch 1951 - 1956 študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave u profesorov Hoffstädtera a Millého. Na akademickú pôdu vstúpil ako pedagóg v roku 1961. Desiat rokov pôsobil na Katedre výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, od roku 1967 ako docent. O štyri roky neskôr, v roku 1971, sa vydáva na dráhu slobodného umelca. V centre jeho pozornosti bola maľba a grafika. Pravidelne sa zúčastňoval výstav doma i v zahraničí. Jeho tvorbu možno s určitou charakterizovať ako osobitú a jedinečnú. Obsahuje všetky prvky a smery európskej maľby 20. storočia.

„Tvorba bola po celé roky mojím zamestnaním a zároveň jediným koníčkom. Neviem si bez nej svoj život predstaviť. Mal som veľa času, keď som v období normalizácie musel odísť z Katedry výtvarnej výchovy Pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici, ktorú som zakladal. Zrazu som sa ocitol mimo verejného a spoločenského života a maľovanie sa na dlhé roky stalo celým mojím životom,“ spomínal si na roky normalizácie neobyčajne produktívny autor Štefan Pukner.

Za viac ako päťdesiat rokov umeleckej práce vytvoril úžasné množstvo diel. Grafiky, ilustrácie a viac ako desiat tisíc maľieb. Ich obsahom sú zložité vzťahy človeka a súčasnej civilizácie. Medzi najznámejšie patria Škola bláznovstiev (1978) a Veľkí inkvizítori (1970). Umelecká tvorba dávala jeho životu zmysel a ovplyvňovala každého, kto mal možnosť ju poznávať. Každého vnímavého diváka uchvátila autorova túžba po vnútornej slobode. Stovky obrazov na všetkých kontinentoch sveta budú navždy hovoriť o maliarovi, ktorý šiel za svojim snom napriek nepravosti osudu a doby, v ktorej žil.

Akademický maliar Štefan Pukner bol osobnosťou, ktorej ľudský rozmer prerástol hranice totalitných čias a umelecký rozmer prerástol hranice slovenského umenia. Tento vzácny človek nás navždy opustil 24. mája 2011 vo veku nedožitých 80 rokov. Zostáva však zapísaný vo výtvarnom umení rovnako ako v našich srdciach.

Čeť jeho pamiatke!

Cena primátora za rok 2011

Ing. Elena Púchyová

predsedníčka občianskej rady Rudlová-Sásová II,
zakladajúca členka OZ Náš domov Sásová

Johann Wolfgang Goethe povedal, že *každý počuje iba to, čomu rozumie*. Niektorí sú však obdarení obdivuhodnou schopnosťou aktívne počúvať iných, rozumieť im a pracovať v prospech komunity. K ľuďom s týmto ušľachtilým poslaním patrí aj Elena Púchyová.

Narodila sa 18. júla 1958 v Turčianskej Štiavničke. Vyštudovala Vysokú školu dopravy a spojov v Žiline. Do Sásovej sa presťahovala v roku 1984. Odtiaľ ju ako aktivistku, ktorá je za každých okolností ochotná pomôcť či poradiť, poznajú najmä obyvatelia sídliska Rudlová – Sásová. Od roku 1999 aktívne pracuje v občianskom združení Náš domov Sásová. V rámci práce v združení sa snaží pomáhať obyvateľom a podporovať ich účasť na verejnom živote. Aktívne spolupracuje s občianskymi združeniami či mimovládnyimi organizáciami, snaží sa o realizáciu podujatí, ktoré prispievajú k športovému a kultúrno-spoločenskému vyžitiu obyvateľov. Stačí spomenúť deň detí či matiek, plejádu tradičných vianočných podujatí, budovanie detských ihrísk či celkom obyčajné brigády na skrášľovanie okolia. Pani Elena Púchyová má veľmi blízko k športu a aj jej zásluhou môžu aktívni či pasívni športovci využívať nové futbalové ihrisko, ktoré bolo odovzdané do užívania v júli minulého roku. Mnohí o nej s uznaním hovoria, že je dušou najväč-

šieho banskobystrického sídliska. Svedčia o tom aj diskusie s osobnosťami - známe pondelky v priestoroch Verejnej knižnice Mikuláša Kováča, ktoré sa bez jej prítomnosti jednoducho nezaobídu. Relaxovať vraj dokáže pri paličkovaní, preto navštevuje klub paličkovania v Rudlovej. Aj z tohto krátkeho exkurzu je zrejmé, že Elena Púchyová dôverne pozná výhody, ale aj riziká, ktoré život na sídlisku prináša. Dôkazom je organizovanie osvetových stretnutí so zástupcami polície či lekárov na tému prevencie drogových závislostí a zdravého životného štýlu. Aktuálne pôsobí ako predsedníčka Občianskej rady Rudlová-Sásová II. Detailne pozná každú ulicu či chodník v tejto mestskej časti a pravidelne upozorňuje na potrebu realizácie obnovy a údržby verejných priestranstiev prostredníctvom projektov.

Táto skvelá dáma má za sebou mnoho vydarených akcií, ktoré, ako skromne tvrdí, sa podarili najmä s pomocou ochotných obyvateľov, spolupracovníkov a poslancov. Jej nesmierne odhodlanie, aktivitu a ohotu žiť pre iných si všimli obyvatelia sídliska. Tvrdia, že je obdivuhodná, pretože okrem rodinných povinností s prehľadom zvláda verejnú činnosť v prospech iných. Jej snaženie prináša svoje ovocie, pretože ľudia ju potrebujú.

Cena primátora za rok 2011

Múzeum Jána Cikkera v Bratislave

Peter Michalica s manželkou Irenou Michalicovou

Múzeum Jána Cikkera v Bratislave nesie meno jednej z najprominentnejších osobností slovenskej kultúry. Minuloročné sté výročie narodenia tohto slovenského hudobného génia bolo ideálnou príležitosťou pripomenúť si a vzdať hold vynikajúcemu umelcovi, ktorý svojou rozsiahlou kompozičnou a pedagogickou prácou obohatil kultúrnu históriu Slovenska a posunul ju vpred. Na rozsiahlom kalendáriu storočnice hlavnou mierou participovalo múzeum Jána Cikkera v Bratislave, ktoré patrí medzi najmladšie na Slovensku. Vzniklo v roku 2004, po smrti skladateľovej manželky Kataríny, rozhodnutím Nadácie Jána Cikkera. Členov nadácie k tomuto kroku viedla snaha zachovať pozostalosť Jána Cikkera a v čo najväčšej miere šíriť jeho tvorivý odkaz a dielo.

Múzeum sídli v rodinnej vile, ktorú obýval Ján Cikker od roku 1967 až do svojej smrti. Dom, obkolesený menšou záhradou, v roku 1947 navrhli významní slovenskí architekti Eugen Kramár a Štefan Lukačovič. Počas svojej existencie si múzeum prostredníctvom pravidelných koncertných cyklov, ale aj interaktívnych umelecko-vzdelávacích programov či študentských recitálov získalo svojich skalných prívržencov. Práve múzeum a nadácia sa stali hlavnými koordinátormi medzinárodného projektu Storočnica Jána

Cikkera, na ktorom spolupracovali s poprednými kultúrnymi inštitúciami na Slovensku i v zahraničí. Cikkerova storočnica, ktorú do svojho kalendára výročí zaradilo aj UNESCO, bola kreatívnym projektom v rámci krajín Vyšehradskej štvorky. Popri operných premiérach, vernisážach, výstavách a desiatkach koncertov na Slovensku i v zahraničí patril k najvýznamnejším podujatiam storočnice koncert v predvečer stých narodenín Jána Cikkera, ktorý sa uskutočnil v srdci Banskej Bystrice, neďaleko jeho rodného domu. V podaní Štátneho komorného orchestra Žilina a husľového virtuóza Petra Michalicu, pod dirigentskou taktovkou Leoša Svárovského odzneli diela Cikkera, Zelijku, Mozarta a Dvořáka. Slávnostný večer zavŕšilo odhalenie busty Jána Cikkera v priestoroch veľkej siene historickej radnice na hlavnom bansko-bystrickom námestí, ktorá od tohto okamihu nesie skladateľovo meno.

Ján Cikker mal obrovský talent a invenciu, z ktorých vyrástlo cenné dielo veľkej umeleckej hodnoty. Jeho poslanstvo inšpiruje ďalšie skladateľské generácie a patrí k tomu najcennejšiemu, čo Slovensko v oblasti kultúry môže ponúknuť svetu. Sprosedkovateľom môže byť práve múzeum a Nadácia Jána Cikkera, ktoré spoločne nesú nielen skladateľovo meno, ale aj jeho odkaz.

Cena primátora za rok 2011

Občianske združenie VIKTORKY

- dámy s onkologickým ochorením

Krása, múdrosť, neha, ale aj odvaha a sila spája dámy, ktoré už desať rokov aktívne bojujú s onkologickým ochorením v banskobystrickom občianskom združení Viktory. To združuje pacientky, ktoré sa spoločnými silami a pozitívnym prístupom snažia zvrátiť diagnózu, ktorá znie – rakovina prsníka. Viktory o sebe tvrdia, že sa nevzdávajú a chcú v nerovnom súboji s chorobou vyhrať. Spoločnými silami prekonávajú podobné zdravotné, rodinné či pracovné problémy a ak je to potrebné, dokážu si vzájomne poradiť či povedať láskavé slová. Symbolom ich klubu je červené srdce.

Venujú sa kultúrnym, vzdelávacím i športovým aktivitám. Informujú sa o najnovších trendoch liečby onkologických ochorení, zdravom životnom štýle, stretávajú sa s odborníkmi, navštevujú sa v nemocniciach. Podľa ich slov im pomocnú ruku podáva aj Liga proti rakovine. A dámy – Viktory – na oplátku ponúkajú a pripínajú na odev žltý narcis – kvet ľudskosti. Aj týmto spôsobom participujú na projekte známom ako Deň narcisov. Ich postoje, činnosť, aktivity a zanietenie sú obdivuhodné. Nebojácne sa stavajú k nepriazni osudu, s odvrátenou stranou života sa dokážu popasovať a pritom nevidia svet len čiernobielo. Ich

posolstvom je šíriť nezlomnú vieru, nádej a pozitívnu energiu všetkým, ktorí ju potrebujú.

Keď si koncom minulého roka tieto dámy pripomenuli desiate výročie založenia svojho klubu, každá z nich mala jediné želanie – a bolo ním pevné zdravie. To, ktoré sa nedá kúpiť za žiadne peniaze. Spolu sa potešili, zaspomínali na svoju činnosť a rovnako aj na kamarátky, ktorým nebolo dopriate osláv sa zúčastniť. Aktuálne má klub približne 40 členiek z Banskej Bystrice a okolia. Dievčatá, ako sa familiárne v klube oslovujú, sú aktívne, niektoré sa venujú ručným prácam, iné sú vynikajúce kuchárky a cukrárky, ďalšie sa vzdelávajú na univerzite tretieho veku, dopĺňajú si vysokoškolské štúdium, no hlavne sú dobré mamy, manželky a staré mamy. O svojich aktivitách sa informujú aj prostredníctvom webovej stránky, ktorú spustili pred dvomi rokmi. Kompletnú dokumentáciu o činnosti klubu a všetky jeho aktivity sú podrobne spracované v ich kronike. Viktory však v prvom rade tvrdia, že o chorobe je potrebné najmä hovoriť, rovnako ako nájsť ľudí s podobným osudom, optimizmom a entuziazmom.